

Brother of the Cloud

En skrivelse
om Bøn

Oversat af Gunder Christian Gundersen

Foreningen Klostertid

Om

Oversat efter:

”A Pistle of Preier” i

Deonise Hid Diuinite

and other treatises on contemplative prayer

related to The Cloud of Unknowing.

Ed. Phyllis Hodgson,

London 1958,

Early English text society,

Original Series no. 231

Oversat af Cand. Teol. og præst

Gunder Christian Gundersen

Tak til Eva Als, som har læst korrektur.

Udgivet af

Foreningen Klostertid,

Roskilde

Hjemmeside: klostertid.dk,

CVR nr. 36 09 30 64,

Bank: Andelskassen Oikos reg. nr: 9860 kontonr: 8920403981

Roskilde 2015

**Denne E-bog stilles gratis til rådighed med opfordring til at
give en gave til
Foreningen Klostertid,
Reg. nr. 9860 kontonr: 8920403981
mærk venligst indbetalingen ”Bøn”**

Forord

”En skrivelse om Bøn” er et lille skrift af den samme (anonyme) forfatter, som har skrevet ”Uvidenhedens Sky - der hvor sjælen forenes med Gud. En bog om kontemplation” skrevet ca. 1370. Derfor kalder jeg forfatteren ”Brother of the Cloud” - Skyens Bror. Der ud over har han skrevet ”Fortrolig vejlednings Bog” og ”En skrivelse om at bedømme impulser”. Alle fire skrifter vil blive udgivet som fire E-bøger af Foreningen Klostertid – og samlet som almindelig bog.

Skyens Bror var en lærd munk, der levede i den østlige del af Midtengland omkring år 1370. Han læste både latin og græsk, og ud over selv at skrive og oversatte han også. Han har således oversat det græske mystiske skrift: ”Den mystiske Teologi” skrevet af Pseudo-Dionysios Areopaginten. Skyens Bror havde også fordybet sig i kirkens kontemplative bønstradition, og det er ud fra den teoretiske viden og hans egne praktiske erfaringer, at han vejleder begyndere og øvede i bøn og kontemplation. ”En skrivelse om Bøn” er antageligt hans første skrift. Det henvender sig til en ung mand, som gerne vil fordybe sig i bønnen, særligt den kontemplative bøn. Denne unge mand har i brev spurgt Skyens Bror til råds.

Skyens Bror giver her en vejledning i nærvær under bønnen ved at gøre bønnen til det sidste og vigtigste i livet. Der er intet før eller efter bønnen. Dette nærvær fører den bedende ind i den kontemplative bøn, hvor fokus glider væk fra ord, tanker og former. Da kan Gud pludselig vise sig hinsides ord, tanker og former og forene sig med den bedende.

EN SKRIVELSE OM BØN

Min kære ven i ånden. Vedrørende dit spørgsmål om, hvordan du skal lede dit hjerte under bønnerne, vil jeg svare så godt, jeg kan. Jeg mener, at det bedste vil være, når du begynder din bøn – hvilken bøn det end er og om den er kort eller lang – at du uden at snyde gør det klart for dit hjerte, at du vil dø, når din bøn slutter, så du hellere må hjælpe dig selv, inden du når bønnens slutning. Og du ved, at det, jeg siger her, ikke er en snydetanke. For intet levende menneske vil vove at sige det modsatte: At du vil leve længere end din bøn varer. Det kan du altså trygt tænke.

Det råder jeg dig til, for hvis du gør det, vil du opleve, at det overordnede syn på din usselhed i forhold til det særlige syn på den korte tid, der er til at forbedre sig, vil skabe frygt i dit hjerte. Du vil opleve, at denne frygt folder sig ud i dit hjerte, med mindre (må Gud forbyde, at det sker) du lokker og smigrer dit falske jordiske og blinde hjerte med løgne og snyde-løfter om at du skal leve længere. For selvom du faktisk har en tillid til, at du vil leve længere, så er det stadig usandt at tænke sådan inden, og at love dit hjerte det. For den eneste sikkerhed for, at det bliver sådan, findes kun hos Gud, og det eneste, du kan gøre, er blindt at vente på hans vilje uden at være sikker på tidspunktet, som er kortere end et øjeblik. Så hvis du vil bede med visdom, hvilket profeten anbefaler, når han siger: Lovpris forstandigt¹, så sørg for, at du fra begyndelsen har denne frygt i dig. Lige som samme profet siger i en anden salme: Visdommens begyndelse er frygt for Herren².

1 Sl 47,8 jf. middelalderens latinske Bibel, Vulgata Ps 46,8. DAO: Syng hyldestsang.

2 Sl 111,10 jf. middelalderens latinske Bibel, Vulgata Ps 110,10 DAO: At frygte Herren er begyndelsen til visdom

Men da der ikke er nogen sikkerhed i frygt – undtagen i frygt at synke ned i tung alvor – så skal du til denne første tanke føje en anden tanke. Du skal hele tiden tænke, at hvis du med Guds hjælp kan bede bønnen færdig, eller hvis du dør inden, og du beder så godt, som du kan, så vil Gud bønheøre dig og give fuld soning for al din letsindighed fra din fødsel indtil nu. Jeg forudsætter, at du allerede efter bedste evne og samvittighed har gjort bod og forbedret dig ved skriftemål ifølge kirkens forordning. Da vil Gud modtage denne korte bøn – så kort den end måtte være – til din endelige frelse, hvis du dør, mens du beder, eller til stor fremgang mod din fuldkommenhed, hvis du skulle leve længere. Det er Guds godhed, at han ifølge profeten ikke afviser nogen, der oprigtigt stoler på ham og har vilje til forbedring³.

Al forbedring har to sider – nemlig at afstå fra det onde og at gøre det gode. Det betyder, at ingen er mere klar til det end den, der åndeligt arbejder med de to omtalte tanker. For hvad fratager en sjæl lysten til at synde mere end angsten for at dø? Og hvad bevæger en sjæl mere inderligt til at gøre godt end håbet om Guds godhed og barmhjertighed, som vækkes af den anden tanke? For når den åndelige erfaring af den anden tanke forenes med den første tanke, vil den være håbets sikre stige, som vil støtte dig i alle gode gerninger.

Om lidt skal du høre, hvordan du ved hjælp af denne stige kan klatre sikkert op på fuldkommenhedens høje bjerg, som er Guds fuldkomne kærlighed, selv om du begynder i ufuldkommenhed. Du ved at Gud er barmhjertig og god, og det erfarer du også, når han bønheører din korte bøn efter så lang tids letsindighed som fuld soning for al din letsindighed. Gud viser denne godhed og barmhjertighed mod dig, for at vække en stor

3 Sl 34,23 jf. middelalderens latinske Bibel, Vulgata Ps 33,23 DAO: De, der søger tilflugt hos ham, straffes ikke.

kærlighedsimpuls rettet mod ham. Det er som trin på håbets stige, som bliver tydelige for dig, når du beder, hvis du gør så det omhyggeligt, som jeg har sagt. Den åndelige erfaring, der kommer af denne oplevelse, er ærbødig ømhed, som et menneske har til Gud under bønne. Denne ærbødige ømhed er forårsaget dels af den grundlæggende frygt og dels af kærlighedsimpulsen, som viser sig som åndelige trin på håbets stige. For ærbødighed er ikke andet end frygt og kærlighed blandet sammen på det trygge håbs stige. Jeg mener, at den erfaring, som kommer af dette arbejde, er hengivenhed. For hengivenhed er intet andet, end at menneskets vilje er klar til at gøre de ting, som hører til at tjene Gud som Thomas Aquinas siger⁴. Det kan enhver selv erfare, for den som tjener Gud på denne måde, vil selv mærke, om hans vilje er klar til det. Det mener jeg også, at Bernhard af Clairvaux hentyder til, når han siger, at alle ting skal gøres hurtigt og med glæde. Hvorfor? Jo, det gøres hurtigt på grund af frygten, med glæde på grund af håbet og af kærlighed i tillid til hans barmhjertighed.

Og hvad mere er: Jeg vil helt sikkert hellere have den gavn, man får ved at gøre dette selv uden fysisk bod ud over det, som kirken pålægger, end den gavn, man får ved at gøre bodsgerninger fra verdens begyndelse til nu, men uden at gøre dette. Jeg siger ikke, at det er åndeligt gavnligt kun at tænke disse to tanker. Men disse to tanker er den bedste metode for mennesker til at opnå ærbødig ømhed. Og ærbødig ømhed er lige så åndeligt gavnligt, som jeg siger. Sådan er den ærbødige ømhed i sig selv, uden andre øvelser som fx faste, vågebøn om natten, at gå med groft tøj, som også kunne behage Gud den almægtige og gavne. Men ingen sjæl

4 Summa Theologica , II-II. Q. 82, A. I: ”Devotio nihil aliud esse videtur, quam voluntas quaedam prompte tradendi se ad ea, quae pertinent ad Dei famulatum.”

”Hengivenhed synes ikke at være andet end viljen til at hengive sig umiddelbart til det, som vedrører tjeneste for Gud.”

kan få Guds gavnlige hjælp uden den ærbødige ømhed, og alt efter dens størrelse skal hjælpens størrelse være. For den, som har stor ømhed, vil få stor gavn og den, som har mindre vil få mindre gavn. Alle andre øvelser, som faste, vågebøn om natten, brug af groft tøj og alt det andet, de er nødvendige, for så vidt de hjælper til den ærværdige ømhed, så hvis de ikke gør det, er de intet. Selv uden disse øvelser er den ærbødige ømhed somme tider fuldt ud tilstrækkelig og opstår værdigt hos mange uden disse øvelser. Alt dette siger jeg, for at du kan have viden til at bedømme og vægte hver ting efter, hvad det er: Det vigtige som ”vigtigere”, og det mindre vigtige som ”mindre vigtig”. For uvidenhed er ofte årsag til mange fejl. Ofte får uvidenhed mennesker til at bedømme og vægte fysiske øvelser som faste, vågebøn om natten, brug af groft tøj og andet, som vigtigere end åndelige øvelser i at gøre godt eller i denne ærbødige ømhed. Derfor vil jeg fortælle lidt mere om den ærbødige ømhed og dens gavn og fortjeneste, så du bliver bedre udlært i dette, end du er nu.

Alt det som hidtil er sagt om, hvordan den ærbødige ømhed virker, når den opstår af de to tanker om frygt og håb, kan ganske godt sammenlignes med et træ fuld af frugt. På det træ er frygten den del, som er under jorden – det er roden. Håbet er det, som er over jorden – det er stammen med grenene. Håbet, som er fast og sikkert – er stammen. Det, som tilskynder mennesker til kærlighedsgerninger, er grenene. Men den ærbødige ømhed er frugten. Så længe frugten hænger på træet, har den altid en vis grøn smag fra træet. Men når den er plukket af træet og er helt moden, så har den mistet al smag fra træet og er blevet føde for konger – før var det hver mands føde. På det tidspunkt er den ærbødige ømhed så åndelig gavnlige, som jeg har sagt. Så gør dig klar til at plukke frugten fra træet og skænke den til himlens høje konge. Da skal du kaldes

Guds barn og elske ham med ren kærlighed for den, han er i sig selv og ikke for sine gaver.

Jeg mener: Alle de utallige velgerninger, som den almægtige Gud i sin nådige godhed viser mod hver sjæl i dette liv, må være tilstrækkelig grund for enhver sjæl til at elske ham med hele sindet, hele forstanden og hele viljen. Hvis det var muligt – som det på ingen måde kan være – at en sjæl var så mægtig og værdig og så forstandig som alle engle og hellige i himlen tilsammen og aldrig havde fået noget skænket af Gud og Gud aldrig havde vist ham nogen venlighed i dette liv, så ville denne sjæl, når den så Guds overvældende elskværdighed, blive revet ud af sin selvkontrol og elske Gud til hjertet brister, fordi han er så kærlig og elskelig, så god og herlig i sig selv. Åh, hvor er Guds kærlighed vidunderlig og ædel at tale om! Om den kan intet menneske tale fuldkomment – end ikke de mindste dele af den – undtagen med ubegribelige eksempler, som overgår den menneskelige forståelse! Det er det, jeg mener, når jeg taler om ”at elske ham med kysk kærlighed, nemlig for den han er i sig selv og ikke for hans gaver.” Bemærk, at jeg ikke sagde – selv om jeg godt kunne – at elske ham meget for hans gaver, men uden sammenligning meget mere for den, han er i sig selv. Så hvis jeg endnu tydeligere skal hædre den ærbødige ømheds fuldkommenhed og belønning, vil jeg sige det sådan: Det sker, at en sjæl bliver fyldt af ømhed ved den mærkbare tilstedeværelse af Gud, som han er i sig selv, og som han er oplyst i en fuldkommen sjæls fornuft ved en klar stråle af det evig lys, som er Gud selv. Den sjæl ser og føler Guds elskværdighed og har en tid og et øjeblik mistet al bevidsthed om enhver god gerning eller enhver venlighed, som Gud har vist ham i dette liv – så han på det tidspunkt ikke føler eller ser nogen anden grund til at elske Gud end den, Gud er i sig selv.

Om den almindelige fuldkommenhed kan siges, at den store godhed og venlighed, som Gud viser os i livet, er ædle og værdige grunde til at elske Gud. Men med hensyn til fuldkommenhedens kerne og topmål, som det er min hensigt at føre dig til med denne skrivelse, så gælder det at den, som elsker Gud fuldkomment, han vil af frygt for at forhindre denne fuldkommenhed ikke søger nogen anden grund til at elske Gud end Guds selv, som han er i sig selv, for netop derved at nå fuldkommenhedens top. Det er således det, jeg mener, når jeg siger, at kysk kærlighed er at elske Gud for den, han er i sig selv og ikke for hans gaver.

Så følg eksemplet og gør dig klar til at plukke frugten fra træet og skænke den til himlens høje konge, så din kærlighed er kysk. For så længe du skænker ham den grønne frugt, som hænger på træet, kan du sammenlignes med en kvinde, der ikke er kysk, for hun elsker sin mand mere for hans gaver, end hun elsker ham selv. Se, denne sammenligning laver jeg, fordi det virker som om din frygt for døden og tidens forgængelighed sammen med håbet om tilgivelse for al din letsindighed, gør dig ærbødig til tjeneste for Gud. Hvis det er rigtigt, så har din frugt sandelig en grøn smag fra træet. For selvom det behager Gud til en vis grad, så behager det ham ikke fuldstændigt, og derfor er din kærlighed ikke kysk. Kysk kærlighed er, når du hverken beder om at slippe for smerte eller få større lykke, ja, ikke engang Guds kærligheds sødme i dette liv, med mindre det er på et tidspunkt, hvor du ønsker sødme til at styrke dine åndelige evner, så de ikke svigter. Men ellers er det sådan, at du ikke beder Gud om andet end Gud selv, og du hverken bekymrer dig, om du har smerte eller, om du er lykkelig, når bare du har ham, som du elsker. Det er kysk kærlighed. Det er fuldkommen kærlighed. Gør dig derfor klar til at plukke frugten fra træet. Det vil sige den ærbødige

ømhed som kommer af tankerne om frygt og håb, som er forud. Så vil frugten, som du skænker Gud, være moden og kysk. Den vil ikke være opstået af noget mindre end eller på linje med Gud (det vil sige af ønsket om Guds gaver og barmhjertighed) – heller ikke sammen med Gud som den vigtigste grund. Den modne og kyske frugten – den ærbødige ømhed – opstået af kærlighed til Gud, som han er i sig selv.

Da er det så åndelig gavnligt, som jeg siger. For det er almindelig kendt og ubetvivleligt af alle, der har erfaring i teologi og i kundskab om Guds kærlighed, at hver gang et menneske retter sin hengivenhed mod Gud uden nogen metode (det vil sige uden at være forårsager af nogen tanke) så fortjener det menneske evigt liv. For en sjæl, der har anlæg for det (det vil sige at skænke den modne frugt, som er plukket fra træet) kan utallige gange på en time blive løftet ind til Gud pludseligt og uden nogen metode. Den sjæl fortjener derfor usigelig meget mere, at Guds barmhjertige hjælp, som gør det vigtigste arbejde, løfter den ind i glæde. Gør dig derfor klar til at skænke den modne frugt, som er plukket fra træet.

Men den frugt som løbende skænkes, mens den er på træet, for så vidt den menneskelige skrøbelighed tillader det, fortjener ikke desto mindre frelse. Men det er dog den modne frugt – som er plukket af træet, og som pludselig skænkes Gud uden metode – som er fuldkommen. Her kan du se, at træet er godt, selv om jeg beder dig plukke frugten til større fuldkommenhed. Derfor planter jeg det i din have, for jeg ønsker at du skal samle frugten og gemme den til Herren, og fordi jeg ønsker, at du skal vide, hvad det er for et arbejde, der knytter menneskesjælen til Gud og gør den til ét med ham i kærlighed og viljes enighed.

Så når Paulus siger: Den, som forbinder sig med Gud er én ånd med ham,⁵ betyder det: ”Den, som nærmer sig Gud” med den ærbødige ømhed, som nævnt tidligere, ”han er én ånd med Gud”. Det vil sige, at selvom Gud og han er to og adskilt fra hinanden af natur, så er de ikke desto mindre i Guds barmhjertighed knyttet sådan sammen, at de er ét i ånd. Det er foreningen i kærlighed og viljes enighed. Den forening er ægteskabet mellem Gud og sjælen; og selv om varmen og inderligheden ophører for en tid, så brydes den aldrig, undtagen som følge af en hovedsynd⁶. Den åndelige erfaring af denne forening kan få den elskende sjæl til at sige – eller synge, hvis den har lyst – det hellige ord fra Højsangen i Bibelen: Min elskede er min, og jeg er hans⁷. Forstået sådan: ”du skal knyttes sammen med Gud med barmhjertighedens åndelige lim fra Guds side med det kærlige samtykke i åndens glæde fra din side.”

Derfor skal du klatre op i det træ – som jeg begyndte med at sige – indtil du kommer til frugten, og det vil sige den ærbødige ømhed, som altid vil være i dig, når du forud har tænkt de to tanker helhjertet og ikke snyder dig selv med løgn, hvad jeg også har sagt. Når du kommer til frugten, så skal du være opmærksom på, hvad der da sker i din sjæl. Vær da klar til ydmygt at bøje dig under Guds storhed, lige så meget som du kan med Guds hjælp. På den måde kan du vænne dig til det, der til tider vil ske i dig af sig selv, uden at du klatre dertil med nogen tanker. Det er helt sikkert, lige så åndelig gavnligt som jeg har sagt. Og jo længere frugten holdes væk fra træet – det vil sige fra enhver tanke – og jo mere det sker pludseligt af lyst og med glæde og uden nogen metode, desto

5 1. Kor. 6,17 jf. middelalderens latinske Bibel, Vulgata. DAO: Men den, der binder sig til Herren, er én ånd med ham.

6 De syv hovedsynder: stolthed, griskhed, vellyst, misundelse, frådseri, vrede og dovenskab.

7 Højs 2,17 jf. middelalderens latinske Bibel, Vulgata enslydende med DAO.

sødere vil den smage, og desto mere vil det behage Himlens ærværdige konge. Når du oplever sødme og trøst ved det, du gør, så er det fordi han åbner frugten og giver dig del i den.

Når du føler, at det er hårdt og dit hjerte presses uden den første tids trøst, så er det, fordi frugtens grønne smag forstyrrer og irriterer dig, da den stadig hænger på træet eller kun lige er plukket. Men det er alligevel åndeligt gavnligt for dig. For grunden til, at du ikke når til at spise den søde kerne, er, at du ikke først knækker den hårde skal og bider dig gennem den bitre skorpe. Med hvis det er sådan, at dine tænder er svage – det vil sige dine åndelige evner – så er mit råd, at du bruger et kneb, for ”lyst er bedre end rå magt.”

Der er også en anden grund til, at jeg har plantet dette træ i din have, så du kan klatre op. Gud kan ganske vist gøre det, han vil, men efter min mening er det ikke muligt for noget menneske at nå dette arbejdes fuldendelse uden disse to forudgående metoder eller noget, der svarer til dem. Og dog fuldendes dette arbejde pludselig og uden metode. Derfor råder jeg dig til at tage disse metoder til dig, ikke som din besiddelse for det vil være en synd, men som givet ufortjent af Gud og sendt som budskab gennem mig, selv om jeg er uværdig. For du ved jo, at enhver tanke, som tilskynder til det gode, hvad enten den kommer fra din indre engel eller med en menneskelig budbringer, ikke er andet end et redskab, som Gud hjælper med, givet, sendt og udvalgt af Gud selv til at virke i din sjæl.

Det er grunden til, at jeg råder dig til at vælge disse to tanker fremfor alle andre. For mennesket er sammensat af to stoffer, et fysisk og et åndeligt. Derfor er der brug for to forskellige metoder for at nå til fuldendelsen. For det er jo sådan, at både det fysiske og det åndelige skal forenes i udødelighed ved opstandelsen på den yderste dag. Sådan skal

begge stoffer løftes til fuldendelse i dette liv med en metode, der svarer til det. Frygt svarer til det fysiske og håb til det åndelige. Således passer og svarer det til hinanden, som jeg ser det. For der er intet, der fjerner det fysiske fra enhver tiltrækning mod jordiske sager så hurtigt som den mærkbare frygt for døden. Tilsvarende er der intet, der så hurtigt og brændende vækker en synders sjæls tiltrækning mod Guds kærlighed, end et sikkert håb om tilgivelse for sin usselhed. Derfor anviser jeg dig at klatre op med disse to tanker.

Men hvis din gode engel i din ånds opmærksomhed eller et andet menneske viser to andre metoder, som passer dig bedre end disse to, så vælg dem og lad disse ligge uden bebrejdelse. Jeg mener dog med min nuværende viden, at disse vil være tilstrækkelig hjælp for dig og passe fint til dit temperament, efter hvad jeg ved. Så hvis du mærker, at de gør dig godt, så tak Gud af hele dit hjerte. Bed for mig for Guds kærligheds skyld. Gør det! For jeg er ussel – og du ved slet ikke, hvordan det står til med mig. Ikke mere nu. Vær velsignet af Gud og mig. Læs ofte, glem det ikke. Gør dine øvelser. Undgå alle forhindringer og alt, der kan føre til forhindring, i vor Herres Jesu Kristi navn. Amen